

«Και η Μονή της Χώρας τζαμί! Η Ευρώπη έχει πρόβλημα»

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Μάνης

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μάνης κ. Χρυσοστόμου Γ΄

Ἡ ἔλλειψη σθεναρᾶς διαμαρτυρίας ἀλλά καί ἐνεργοῦς δράσεως τῆς Εὐρώπης στό προκλητικό ἐκ δευτέρου γεγονός τῆς μετατροπῆς ἐνός ἀκόμη χριστιανικοῦ ναοῦ σέ τζαμί ἀπό τήν Τουρκία, ἀποτελεῖ ἕνα μεῖζον ζήτημα γιά τήν εὐρωπαϊκή ὄντότητα. Καλά, ἡ γείτων χώρα πράττει ὅ,τι πράττει μέ τήν βάρβαρη ἰδεολογία της. Ἡ Εὐρώπη, ἡ Ἐνωμένη Εὐρώπη, τί κάμνει;

Δυστυχῶς, οἱ κοινές ρίζες της ξηραίνονται. Οἱ μέγιστες ἀξίες πού ὡς πνευματικές ρίζες φυτεύθηκαν καί στήριξαν καί ἔδωσαν καρποφορία στό δένδρο τῆς Εὐρώπης, ἥτοι, ἡ κλασσική ἐλληνική φιλοσοφία, τό ρωμαϊκό δίκαιο καί ὁ χριστιανισμός,

όλίγον κατ' όλίγον, έξαφανίζονται. Καί κυρίως από τότε πού στή Συνταγματική Συνθήκη δέν υίοθετήθηκε από τόν Εύρωπαϊο συνταγματικό νομοθέτη ή χριστιανική ρίζα καί κληρονομιά, διαπιστώνουμε πλέον, ότι οί Εύρωπαϊκές κοινωνίες έχουν πρόβλημα. Στροβιλίζονται σ' ένα φαύλο κύκλο. Καί βέβαια από τίς κοινωνίες έρχονται στό προσκήνιο καί οί ήγέτες σ' όλους τούς τομείς καί σ' όλα τά forum τής Εύρωπαϊκής Ένωσης.

Πώς νά συγκλονισθεϊ ή Εύρώπη από τήν πολιτιστική αὐτή βαρβαρότητα πού συμβαίνει στό Ναό τής Αγίας Σοφίας καί στή Μονή τής Χώρας, όταν δέν έχει τίς πνευματικές κεραϊες γιά νά συλλάβει τό βαθύτερο νόημα: τί σημαίνει «Σοφία τοῦ Θεοῦ» καί «Χώρα τῶν ζώντων»; Πώς νά καταλάβει αὐτή τήν πολιτιστική αλλοίωση, όταν τήν ενδιαφέρει μόνο ή μέτρηση τῶν οίκονομικῶν μεγεθῶν; Πώς νά σκεφθεϊ καί νά δράσει, όταν λησμονεϊ, παραχαράσσει καί μειώνει τήν ιστορία της; Καί κοντά σ' αὐτά τά έρωτήματα, έρχονται καί τά άλλα γιά τήν ένωμένη Εύρώπη. Αλήθεια, ή περίφημη παγκοσμιοποίηση καί πολιπολιτισμικότητα, πόσο βοηθά σήμερα τόν εύρωπαϊο πολίτη; Έπειτα, τό μεταναστευτικό ζήτημα έχει έπιλυθεϊ κατά τόν καλύτερο τρόπο στά εύρωπαϊκά κράτη; Η λεγόμενη «οὔδετερότητα» στά θέματα τής θρησκείας έπιφέρει τήν κοινωνική ειρήνη; Όταν μιλάμε γιά ανθρώπινα δικαιώματα, τί έπακριβῶς έννοοῦμε καί τί εφαρμόζεται στήν πράξη; Όλα αὐτά τά έρωτήματα, βασικά καί οὔσιῶδη δέν περιμένουν. Ζητοῦν άπαντήσεις.

Αλλά τά έρωτήματα δέν θά βροῦν τίς δέουσες άπαντήσεις καί τά προβλήματα θά εξακολουθοῦν νά ταλανίζουν τόν σύγχρονο εύρωπαϊο πολίτη, όσο καί αν δείχνει έξωτερικά εύτυχής καί ήρεμος. Η Εύρώπη εξακολουθεϊ νά ζεϊ καί κινεϊται μέ τήν θεωρία ενός νέου Διαφωτισμοῦ, ως συνέχεια τοῦ άθέου παλαιοῦ εκείνου πρό δύο αίωνων φιλοσοφικοῦ καί πνευματικοῦ κινήματος. Η αλαζονική αποθέωση ότι ό άνθρωπος καί ή λογική του εϊναι τό πᾶν καί ή κυριαρχία τής αϊσθησης τής αὐτάρκειας τοῦ ανθρώπου, ή έξορία τοῦ Θεοῦ, ή υλιστική νοοτροπία, ή άπολυτότητα τής μηχανοκρατίας πέρα από κάθε συναίσθημα ψυχής δέν τόν βοηθοῦν στήν άπάντηση τῶν έρωτημάτων. Καί ή ανασφάλεια, ή βία, ή παρανομία, ή νευρώδης ψυχολογική κατάσταση, ή άβεβαιότητα εξακολουθοῦν νά παραμένουν δυσκολίες στήν ανθρώπινη όντότητα τῶν εύρωπαϊκῶν κοινωνιῶν.

Μία άκόμη δέ νέα διαπίστωση καί θεωρία πλανᾶται στόν εύρωπαϊκό όρίζοντα καί δυσκολεύει άκόμη περισσότερο τόν άνθρωπο. Πρόκειται γιά τόν έκκοσμικευμένο ανθρωπισμό, ήτοι τήν νέα φιλοσοφία ζωής πού υποστηρίζει τά ανθρώπινα δικαιώματα, τίς αντικειμενικές ήθικές άξίες, τήν εύτυχία καί αϊσιοδοξία τοῦ ανθρώπου αλλά μέ άρνηση όποιαδήποτε υπερφυσικοῦ στοιχείου, δηλ. έρήμην τοῦ θεϊκοῦ παράγοντα. Αλλ' όταν

φύγει ο Θεός, φεύγει και τό ήθος ζωής. Οί άξίες καθίστανται πλέον άπαξίες και εύκολα καταργούνται, τά ανθρώπινα δικαιώματα άκόμα εύκολότερα καταπατούνται και ο άνθρωπισμός τελικά καταντᾷ άπανθρωπία. Ός έλεγε ο Γκαίτε: «Όπου χάθηκε ο χριστιανισμός, εκεί ύπήρξαν μόνο δάκρυα πίκρας». Έδῶ τελικά είναι τό μείζον ζήτημα για τήν Εύρώπη. Η περιθωριοποίηση από τόν άτομικό και δημόσιο βίο του λόγου του Θεού.

Αυτή ή υπέρμετρη έμπιστοσύνη στή μηχανή, πού ούτως ή άλλως δέν καταλαβαίνει από αίσθήματα αγάπης και άλληλεγγύης και δέν έχει δάκρυα ψυχής, ή στόχευση στον ύλικό ευδαιμονισμό πού δέν έπιτυγχάνει αναγκαστικά ευδαιμονία και ο άμοραλισμός στό όνομα του διαφωτισμού, τής λογικοκρατίας και του άγνωστικισμού πού δέν προσθέτει ούτε ένα πόντο ήθικοῦ μεγαλείου στήν Εύρώπη, όλα αυτά έχουν φθάσει τελικά τόν εύρωπαίο άνθρωπο νᾷναι άτομο και άριθμός και όχι πρόσωπο και προσωπικότητα άξία σεβασμού και ύψιστης τιμής ως σῶμα και ψυχή μέ θεϊο σπινθήρα, μέ πνεῦμα Θεού μέσα στό βάθος τής ύπαρξής του. Ό Ζάκ ντε Λακρετέλ τής Γαλλικής Ακαδημίας είχε πει: «Έδῶ και μισό αιώνα ζοῦμε μιά έποχή, όπου σ' όλα τά σημεία του πλανήτη θά φαινόμεθα στά μάτια μᾶς άνωτέρας συνειδήσεως σαν δήμιοι ή σαν νευρόσπαστα». Και ο δόκιμος συγγραφέας Έμμανουέλ Μπέρλ έγραψε ότι: «Ο πολιτισμός μας υποφέρει από μιά θρησκευτική έλλειψη. Η έπιτυχία τής τεχνικής μᾶς έκανε νά ξεχάσουμε τό θεϊο».

Γι' αυτό όφείλει ή Εύρώπη ν' ανακαλύψει έκ νέου τήν έξ' άποκαλύψεως σώζουσα τήν κοινωνία της, Αλήθεια. Είναι καιρός πλέον. Δέν έπιτρέπεται ή Εύρώπη ν' αυτοκτονήσει πνευματικῶς. Δέν μπορεί μπροστά στή καταστρατήγηση του διεθνούς δικαίου, στήν αλλοίωση έν προκειμένου του μεγάλου βυζαντινού πολιτισμού νά παρουσιάζει χλιαρότητα, υποτονική διάθεση και δράση.

Ακούγεται ως ουτοπία. Αλλ' εκεί πού φθάσαμε έτσι πρέπει νά γίνει. Στή «Μονή τής Χώρας» ύπάρχει ένα καταπληκτικό ψηφιδωτό, τό όποιο τώρα μόνο σέ Έγκυκλοπαίδειες και σέ ειδικούς Τόμους θά μπορούμε νά βλέπουμε και νά θαυμάζουμε. Είναι εκείνο τό ψηφιδωτό πού δείχνει τόν Μεγάλο Λογοθέτη του αυτοκράτορος Ανδρονίκου Β', τόν Θεόδωρο Μετοχίτη νά είναι γονυπετής και νά προσφέρει στό Χριστό όμοίωμα του ναοῦ τής Μονής τής Χώρας πού ο ίδιος άνακαίνισε. Κορυφαία σύνθεση του 14ου αί. Άραγε, μήπως κατ' αναλογία είναι καιρός ή Εύρώπη κλίνουσα γόνυ ψυχής στον ξεχασμένο Παντοδύναμο, Πάνσοφο και Φιλάνθρωπο Θεό νά ίκετεύσει για περισσότερο φῶς, για τό «άλλο φῶς» στό εύρωπαϊκό γίγνεσθαι;